

Adaptacja gospodarki leśnej do zmian klimatu: Wyzwania i strategie zarządzania roślinami inwazyjnymi

Anna Gazda

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Wydział Leśny, Katedra Bioróżnorodności Leśnej,
al. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków

anna.gazda@urk.edu.pl

Zmiany klimatu wywierają istotny wpływ na ekosystemy leśne, prowadząc do modyfikacji warunków siedliskowych, zaburzając naturalne procesy ekologiczne oraz zmieniając dynamikę i strukturę lasów. W obliczu tych wyzwań kluczowym elementem adaptacji gospodarki leśnej staje się skuteczne zarządzanie populacjami roślin inwazyjnych, które mogą dynamicznie się rozrastać wskutek ocieplenia, częstszego występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz nasilonych zaburzeń naturalnych.

Gatunki inwazyjne, wykorzystując zarówno zmiany klimatyczne, jak i zaburzenia naturalne i antropogeniczne, zyskują przewagę konkurencyjną nad rodzimymi gatunkami roślin leśnych. Prowadzi to do szeregu negatywnych procesów, takich jak na przykład konkurencyjne wypieranie gatunków rodzimych, przekształcanie warunków siedliskowych, homogenizacja siedlisk, a także uruchamianie kolejnych fal inwazji przez gatunki obcego pochodzenia, które obecnie uznawane są jedynie za potencjalnie inwazyjne.

Jednym z najpoważniejszych skutków tych procesów jest zagrożenie dla bioróżnorodności i spadek wartości przyrodniczej ekosystemów leśnych. Rośliny inwazyjne stanowią obecnie jeden z kluczowych czynników negatywnie wpływających na różnorodność biologiczną, równocześnie zagrażają także obszarom cennym przyrodniczo, objętym różnymi formami ochrony. Jednak ich oddziaływanie nie ogranicza się jedynie do obszarów chronionych – mogą one również znacząco utrudniać prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej, obniżać jakość i wartość surowca drzewnego oraz ograniczać zdolność enklaw leśnych do świadczenia kluczowych funkcji i usług ekosystemowych.

Choć obecna lista gatunków inwazyjnych w europejskich oraz polskich lasach pozostaje stosunkowo krótka, istnieją poważne obawy, że postępujące zmiany klimatu doprowadzą do gwałtownego wzrostu liczby takich gatunków. W kontekście tych wyzwań kluczowe znaczenie zyskuje systematyczny monitoring i skuteczna kontrola populacji roślin inwazyjnych – zarówno w lasach, jak i w ich bezpośrednim otoczeniu. Obecnie należy opracować zalecenia dotyczące sposobów i tempa prowadzenia zabiegów hodowlanych, uwzględniające ich wpływ na populacje gatunków inwazyjnych i potencjalnie inwazyjnych. Prowadzone są także badania z zakresu modelowania zmian zasięgu i dynamiki populacji nie tylko rodzimych, ale również potencjalnie

inwazyjnych oraz analizy pozwalające podejmować rozważne decyzje aby dostosować metody zarządzania do zmieniającego się klimatu.

Szczególną rolę odgrywają dobre praktyki w leśnictwie i ogrodnictwie, które stanowią fundament adaptacyjnego zarządzania opartego na wiedzy naukowej oraz praktyce. Jednocześnie niezbędna jest ścisła współpraca z ekspertami z zakresu socjologii środowiska, ponieważ postrzeganie problemu roślin inwazyjnych w społeczeństwie jest bardzo zróżnicowane. Bez zaangażowania i współpracy społecznej, opartej na wzajemnym zrozumieniu, skuteczne ograniczanie populacji roślin inwazyjnych oraz zapobieganie ich dalszemu rozprzestrzenianiu się będzie niezwykle trudne.